

**LÄÄNE-VIRUMAA
KESKRAAMATUKOGU
2022. AASTA TEGEVUSE ARUANNE**

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Põhilised tegevussuunad	3
1 Juhtimine	3
1.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud.....	3
1.2 Eelarve	3
1.3 Projektid.....	4
2.4 Personalikoosseis, juhtimine ja areng	4
2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest	5
2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised	6
2.4.4 Erialahariduse omandamine	7
2.4.5 Töötajate tunnustamine	7
2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine	7
2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele	7
2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas.....	7
3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine	7
3.1.1 Raamatu komplekteerimine.....	11
3.1.2 Perioodika komplekteerimine	11
3.1.3 Auviste komplekteerimine	11
3.2 inventuurid, mahakandmised	12
4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused.....	12
4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine	12
4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused.....	13
4.3 RVL teenindus.....	15
4.4 Laste- ja noorteteenindus	16
4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine	16
4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine.....	16
4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine	17
4.4.4 Laste- ja noorteüritused	17
4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused	18
4.6 Raamatukogu kui kohaliku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond	19
4.6.1 kohalikul tasandil	20
4.6.2 riiklikul tasandil.....	21
4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele	21
4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded.....	22
4.9 Andmebaasid	23
5. 2023. aasta tegevused	23
LISA 1. Laste ja noorteüritused	25

Sissejuhatus

Elanike arv: 14739

1. Põhilised tegevussuunad

Vaatamata pingestunud majanduslikule olukorrale (energiakulude kasv, raamatute hinnatõus jm) suudeti aasta jooksul läbi viia paljud planeeritud tegevused ning hoolimata märgatavalt vähenenud komplekteerimissummadest kasvasid nii laenutuste, lugejate kui ka külastuste arvud.

Peamisteks kultuuritegevuste mõjutajateks oli kultuuriministeeriumi poolt välja kuulutatud raamatukogude teema-aasta aasta ja alanud sõda Ukrainas. Esimene neist planeeritud ja teine paraku ootamatu mõjutegur, mis mõned muud plaanid tahaplaanile lükkas. 24.vebruaril alanud sõda tõi raamatukogule mitmesuguseid ülesandeid, millega varem tegeleti vaid vähesel määral: pagulastele füüsilise ruumi, informatsiooni, digiabi ja tegevuste pakkumine ning kohanemise- ja keeleõppe toetamine. Tänu „Kultuuri- ja spordiasutuste teenusedisaini arendusprogrammi“ läbimisele ja kasulikele uutele oskustele suudeti muutustele reageerida väga kiirelt ja paindlikult ning pakkuda vajalikku kohanemisteenust ja keeleõpet Rakveresse ja Lääne-Virumaale saabunud ukrainlastele.

Investeeringud raamatukoguhoonesse jäid 2022. aastal tagasihoidlikuks ning tehti vaid neid töid ja oste, mis olid edasilükkamatult vajalikud. Suuremaid investeeringuid on siiski oodata 2023.aastal.

1 Juhtimine

1.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud

Muutusi raamatukogu struktuuris ega lahtiolekuaegades ei olnud. Toimus üks raamatukogu nõukogu koosolek, kus anti ülevaade raamatukogu tegevusest ning arutati raamatukogu eelarvega seonduvat.

1.2 Eelarve

Tabel 1

Põhieelarve	Seisuga 31.12.2021	Seisuga 31.12.2022	Muutus %
Eelarve kokku	684 787 €	691 323 €	+9,5 %
Personalikulu	526 589 €	545 634 €	+3,6 %
Komplekteerimiskulu	63 859 €	61 133 €	-4,3 %
sh KOV-lt	30 463 €	33 005 €	+8,3 %
sh riigilt	33 396 €	28 128 €	-15,8 %
Infotehnoloogiakulu	21 824 €	5947 €	-72,8 %
Üritusteks/näitusteks	3467 €	3791 €	+9,3 %

* Põhieelarve summad ei sisalda projektide kulusid.

Infotehnoloogiakulud olid 2021.aastal suured seoses URRAMI arenduseks saadud projektikuludega.

1.3 Projektid

Tabel 2

Projektid	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
<i>Eesti Kultuurkapital</i>			
Maakondliku lugemisbingo korraldamine	01.03.2022 - 30.12.2022	550 €	1890 €
Konkursi „Nukitsa pilditegu 2022“ korraldamine	01.04.2022 - 30.06.2022	400 €	865 €
Rakvere kirjandusajaloo kaardi koostamine	01.07.2022 - 31.08.2022	350 €	1233 €
Meemikonkursi „Kogu Eesti loeb!/?“ korraldamine	20.10.2022 - 20.12.2022	500 €	1175 €
<i>Kultuuriministeerium</i>			
Täiendkoolitused raamatukoguhoidjatele (Raamatukoguhoidjate õppereis Tallinna raamatukogudesse)	01.06.2022 - 30.10.2022	300 €	586,8 €
„Kogu Eesti loeb!“ (Koostööprojekt Tallinna Keskraamatukoguga)	15.06.2022 - 31.12.2022	1800 €	1800,91 €
<i>Teised</i>			
MTÜ Pagulasabi projekt „Teenusedisaini koolitus- ja mentorprogramm kultuuri- ja spordiasutustele“	01.08.2022 - 15.11.2022	6544,09 €	6544,09 €

Toetusprogrammid on vajalikud: Kultuurkapitali toel korraldatud lugemisbingo pakkus lugemisrõõmu paljude maakonna raamatukogude lugejatele; lastele suunatud projektidega edendati maakonna laste lugemisharjumusi ning kirjandusliku kaardi abil saavad nii rakverlased kui külalised tutvuda Rakvere kirjanduslike paikadega.

Kultuuriministeeriumi projektitoetuste toel käisid maakonna raamatukoguhoidjad tutvumas RaRa uue hoonega, Tallinna Keskraamatukogu võõrkeelse kirjanduse osakonnaga ning külastati ka Rahva Raamatu logistikakeskust.

Koostööprojekti „Kogu Eesti loeb!“ raames oli raamatukogu väljas oma ürituste ja tegevuste kavaga rahvuskultuuride- ja toitude festivalil Kamalammas.

Aja- ja ressursimahukaim oli aga MTÜ Pagulasabi koordineeritud projekt „Teenusedisaini koolitus- ja mentorprogramm kultuuri- ja spordiasutustele“, mille käigus töötati esmalt välja ning hiljem ka piloteeriti kolme kuu vältel Rakveres ja Lääne-Virumaal elavatele ukrainlastele suunatud kohanemisteenust.

2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng

Aasta jooksul lahkus töölt kaks raamatukoguhoidjat, kelle asemele palgati üks uus töötaja ning üks raamatukoguhoidja vahetas ametikohta raamatukogu siseselt.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu 20 raamatukogutöötajat osalesid 2022.aastal 22-l erialasel täienduskoolitusel 451 koolitustunni ulatuses ning LVKRRK poolt korraldatud kaheksal koolituspäeval 323 tunni ulatuses.

Tabel 3. 2022.a läbitud täienduskoolitused/seminarid/õppekäigud

Teema	Korraldaja	Osalejate arv
Kirjandus/kogude kujundamine ja töötlemine		
Uudiskirjanduse tutvustamise päev	Rahva Raamat	2
Rahvusvahelise kataloogimisstandardi RDA tutvustamine	RaRa	3
RDA seminar	RaRa	1
Lugeja- ja infoteenindus		
Rahvusarhiivi virtuaalne uurijatund: perealloallikad	Rahvusarhiiv	1
"Infosõtta tõmmatud kodaniku ABC"	TlnKRRK	3
Autoriõiguse seaduse muudatused	Kultuuriministeerium	1
Keelekohvikute metoodika koolitus	INSA	1
Laste- ja noorteteenindus		
Lastekirjanduse aastakoosolek	ELK	2
Algupärase lastekirjanduse päev	Tartu LRK	4
Lasteraamatukoguhoidjate õpipäev "Uute maailmade loomine meie laste- ja noortekirjanduses"	ELK	3
Lasteraamatukoguhoidjate kogemuste tuur Sindis	ERÜ	2
Lastetöötoimkonna kogemuste tuur	Tartu LRK	2
Lugemisisu stardikoolitus	ELK	5
XIX lasteraamatukoguhoidjate päev	TlnKRRK	3
Dungeons and Librarians: the Quest for Gamified Reading Promotion in Youth	Šiaulių apskrities Povilo višinskio viešoji biblioteka	1
Digioskused		
Digimentor kogukonnas	TLÜ	3
E-kursus - Infopädevuse alused	TÜ	1
Digiligipääsetavuse ABC	Digiriiigiakadeemia	1
Juhtimine ja arendustegevus		
Kultuuri- ja spordiasutuste teenusedisaini arendusprogramm	Sotsiaalse Innovatsiooni Labor	3
Raamatukogu juhtide Hollandi kogemusreis	RaRa	1
Isikuandmekaitse seadusest raamatukogutöötajatele	RaRa	4
ERÜ		
Maaraamatukogude sektsiooni teabepäev	ERÜ	1

Tabel 1. LVKRRK korraldatud koolitused

Kuupäev	Koolituse teema	Koolitaja	Koolitus-tundide arv	LVKRRK osalejaid
15.02	Sotsiaalmeedia konto haldamine ja sisuturundus raamatukogus	Brit Mesipuu (Milos OÜ)	4 tundi	5

8.03	Naiste aeg kaasaegses vene kirjanduses	Ilona Kivirähk	2 tundi	10
14.04	Lastekirjanduse erialapäev	ELK	4 tundi	4
4.05	Soome raamatukogud: Oodi, Kirkkonummi, Herttoniemi		8 tundi	2
18.05	Nauditav õppimine hõbedases vanuses	Tiina Tambaum	4 tundi	2
24.05	Seminar Tamsalus: Tamsalu rk, kultuurimaja ja piirkond Koostöö PPA-ga Minu ema Ellen Niit Porkuni ja paemuuseum	Andrus Freienthal Katrín Satsi Maarja Undusk Ain Aasa	8 tundi	13
21.09	Koolitusreis Tallinna: Rahva Raamat, RaRa, TLN KRK VKO		5 tundi	9
28.09	Digitaalne sisuloome – veebirakenduste koolitus	Angelica Õunapuu (RaRa)	6 tundi	7
12.-14.09	Koolitusreis Oslo raamatukogudesse: Deichman Biblo Toyen; Oslo linnaraamatukogu; Biblioteksentralen; Stovner		10 tundi	6

Tabel 5.

	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse maht)	Koolituseks kulutatud
Lääne-Virumaa KRK	30	774	1914€

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Tiina Kriisa, Kaili Õunapuu-Seidelberg, Lea Lehtmets

- „Õppereisist Oslo raamatukogudesse“ Viljandi maakonna raamatukoguhoidjad

Leigi Kütt-Gistvall

- „Mida kirjanikud söövad?“ Lääne-Virumaa Vaegkuuljate Ühing

Leigi Kütt-Gistvall, Lea Lehtmets

- „Raamatukogult vanemaealistele Raamatud vanavanematest“ Lääne-Virumaa Pensionäride Ühing

Reet Tomband

- „Probleempuntrad noorteromaanides“ Rakvere Gümnaasiumi 7.klasside õpilased

Kaili Õunapuu-Seidelberg

- „Loeks õige midagi? E-raamatud ja audioraamatud“ Sõmeru Põhikool
- „Lääne-Virumaa Keskraamatukogu ja pakutavad teenused“ Narva raamatukoguhoidjad

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Üks töötaja läbis kutsekoolitust Eesti Rahvusraamatukogus.

Eriala toetavat haridust omandas üks lapsepuhkusel viibiv töötaja Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži teenuste disaini ja juhtimise eriala magistriõppes.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

- Reet Tomband pälvis Rakvere linna teenetemärgi Rakvere Kroonimärk.
- Lea Lehtmets pälvis Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastapremia.
- Kaili Õunapuu-Seidelbergi tunnustati Rakvere Vallavalitsuse tänukirjaga abi eest Ukraina sõjapõgenike vastuvõtu korraldamisel.
- Marion Talli pääses võistlusel „Infootsing internetis 2022“ eelvoorus 10 parima hulka ning edasi finaali.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

Raamatukogu asub kesklinnas ja ligipääs sellele on hea. Ruumide seisukord on hea, jooksvalt on tehtud hooldusremonti. Jätkuvaks probleemiks on ruumipuudus, mida on püütud leevendada ümberpaigutuste ja kogude puhastamisega.

2022. aastal tehti vaid pisiremonditöid. Uut mööblit soetati lasteosakonda (diivanid). 2023. aastal on plaanis pikalt oodatud valgustite vahetus uuemate ja energiasäästlikemate valgustite vastu, internetipunkti ümberkujundamine ja värkstoa sisseseadmine.

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele

Muudatusi viimase aasta jooksul olnud ei ole. Ratastooliga sissepääs raamatukogusse on tagatud kaldtee abil, korruste vahel saab liikuda liftiga. 1. korrusel on olemas inva-WC. Välisuksest sissepääsemiseks vajab ratastoolis inimene siiski sageli abi, sest uks on raske ega avane automaatselt. Hoone arhitektuurist tingituna ei ole välisukse ja -trepi ümberehitamiseks lihtsaid lahendusi.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Jooksvalt vahetati välja arvuteid ja monitore, hangiti juurde üks sülearvuti. Enamikus arvutites on kasutusel operatsioonisüsteem Windows 10, AIP arvutites Linux. Lääne-Virumaa Keskraamatukogu on jätkuvalt ainus koht maakonnas, mis pakub pilveprinditeenust. Kogu majas on tasuta WiFi võrk.

3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine

3.1 komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud)

Komplekteerimisel juhendatakse Lääne-Virumaa Keskraamatukogu komplekteerimis-põhimõtetest ning riiklikest suunistest. Kirjanduse komplekteerimine toimub valikuliselt ning prioriteediks on eesti autorite ilukirjandus ning tõlkekirjandusest väärtkirjandus, samuti laste- ja noortekirjandus. Teadmiskirjandusest on eelistatud Eestit puudutav kirjandus ning tarbekirjandusest laiemale lugejaskonnale huvipakkuvad teavikud. Arvestatakse ka nõudlusega, seda eriti eksemplaride arvu osas. Aktiivselt tegeletakse järelkomplekteerimisega arvestades lugejate soove ja järjekordade pikkust. E-raamatuid ei osteta.

Ukraina sõja tõttu lõpetati Vene ja Valgevene kirjastuste poolt välja antud teoste komplekteerimine, venekeelset kirjandust komplekteeriti vähesel määral Rahva Raamatu ja Apollo valiku hulgast, kuna venekeelset kirjandust eelistavad lugeda ka ukraina rahvusest lugejad. Vähesel määral komplekteeriti ka ukrainakeelset kirjandust.

LVKRRK 2022. aasta komplekteerimise eelarve oli kokku 61 133€, sh riigipoolne toetus 28 128€ (46%) ja Rakvere linna eraldis 33 005€ (54%). Võrreldes 2021. aastaga vähenes komplekteerimiskulu 2 726€ võrra ehk 4,3%, seda riigipoolse toetuse märkimisväärse vähenemise tõttu. Kui Rakvere linna toetus ei oleks suurenenud (8,3% võrra rohkem kui aasta varem), oleks kallinenud teavikuhindade juures komplekteerimine olnud väga keeruline.

LVKRRK kogudesse saabus aasta jooksul kokku 3773 eksemplari, millest osteti 3586 eksemplari ja annetustena saadi 187 eksemplari (sh „Lugemisisu“ 38 raamatut). Annetuse osakaal fondi juurdekasvust (ilma perioodikata) oli 5% (2021. aastal 4,9%).

Ostetud eksemplaride arv vähenes varasema aastaga märgatavalt – 481 eksemplari võrra. Põhjuseid on kaks: vähenenud komplekteerimiseelarve ja märgatavalt kasvanud raamatute hind.

Enim teavikuid osteti ilukirjanduse osakonda (50,1% ostetud teavikutest), järgnesid lasteosakond (26,6%), erialakirjanduse osakond (21,9%) ja muusikaosakond (vaid 1,4%).

Tabel 6. Ringlus osakondade kaupa 2022.aastal

	Ilu- kirjandus	Eriala- kirjandus	Laste- osakond	Muusika	Kokku
Keskmine ringlus	2,06	1,29	1,50	0,43	1,54
sh raamatute ringlus	2,05	1,15	1,49	0,54	1,52
võõrkeelsete raamatute ringlus	1,20	0,35	0,47	0,53	0,82
venekeelsete raamatute ringlus	1,27	0,32	0,44	0,00	0,91

Tabel 7. LVKRRK raamatulaenutuste edetabel 2022 (kõik lugejarühad, osakonnad)

Jrk	Autor	Pealkiri	Aasta	Laenutusi
1	Owens, Delia	Kus laulavad langustid	2019	225
2	Osolin, Olav	Kus lendab part	2021	194
3	Raud, Eno	Kalevipoeg	2013, 2021	146
4	Riley, Lucinda	Kadunud õde	2021	132
5	Tomusk, Ilmar	Kolmanda A kriminalistid	2012, 2020	131
6	Kaio, Heidit	Vestlused Priiduga. Lahutus	c2021	122
7	Keränen, Mika	Varastatud oranž jalgratas	2008	121
8	Vallik, Aidi	Kuidas elad, Ann?	2018	113
9	Rowling, J. K.	Harry Potter ja tarkade kivi	2005, 2019	113
10	Hawkins, Paula	Tuli miilab tuha all /	2021	107
11	Raud, Piret	Tobias ja teine B /	2010, [2015]	105
12	Kivirähk, Andrus	Sirli, Siim ja saladused	2006, 2020	104
13	Rootslane, Ants	Seitsme põlve müsteerium	2021	104

14	Pervik, Aino	Kunksmoor	2011, 2021	97
15	Undusk, Maarja	Ellen Niit : heleda mõtte laast	2022	94
16	Tomusk, Ilmar	Kriminaalsed viineripirukad	2013, 2021	92
17	Kass, Kristiina	Samueli võlupad	2012, 2015	92
18	Saint-Exupéry, Antoine de	Väike prints	2009, 2014	89
19	Pauts, Katrin	Külmkingauuriija	2021	88
20	May, Nicola	Väike nurgapood. Kingitus	c2021	88

Tabel 8. Teenindusosakonna raamatulaenutuste edetabel 2022

Jrk	Autor	Pealkiri	Aasta	Laenutusi
1	Owens, Delia	Kus laulavad langustid	2019	224
2	Osolin, Olav	Kus lendab part	2021	194
3	Riley, Lucinda	Kadunud õde	2021	129
4	Kaio, Heidit	Vestlused Priiduga. Lahutus	c2021	121
5	Hawkins, Paula	Tuli miilab tuha all	2021	107
6	Rootslane, Ants	Seitsme põlve müsteerium	2021	103
7	Undusk, Maarja	Ellen Niit : heleda mõtte laast	2022	94
8	Pauts, Katrin	Külmkingauuriija	2021	88
9	May, Nicola	Väike nurgapood. Kingitus	c2021	86
10	Bryndza, R.	Udus uppunud	2021	84
11	Nesbø, Jo	Poeg	2021	83
12	May, Nicola	Väike nurgapood. Talv	c2021	82
13	Ots, Loone	Armastus	2021	82
14	Douglas, L.	Maja mere ääres	2021	82
15	Chapman, Gary	Armastuse 5 keelt	2018	79

Analüüsid laenutusi lugejarühmade lõikes, selgub, et 2022. aastal jätkus Delia Owensi „Kus laulavad langustid“ fenomen – see on loetuim ilukirjanduslik raamat nii täiskasvanute kui ka pensionäride seas. Täiskasvanud eelistasid 2022. aastal lugeda pigem väliskirjandust, edetabeli esimese kümne ainus eestikeelne raamat oli Olav Osolini „Kus lendab part“. Žanriliselt lugesid täiskasvanud kõige enam nii armastusromaane kui kriminulle. Pensionäride lugejarühm eelistas rohkem eesti kirjandust ja vanemate autorite teoseid, nagu Ira Lemberi „Teine viiul“ ja Juta Kivimäe „Suur tuba“ (debüütromaan). Erialakirjandusest lugesid pensionärid kõige rohkem Maarja Unduski raamatut „Ellen Niit: heleda mõtte laast“, täiskasvanud aga Heidit Kaio „Vestlused Priiduga. Lahutus“ ning Ants Rootslase „Seitsme põlve müsteerium“.

Gümnaasiumi- ja ametikooliõpilased loevad põhiliselt kohustuslikku kirjandust, üliõpilased ilukirjandust ja õppekirjandust.

2021.-2022. aasta raamatulaenutuste keelelise võrdluse järgi on kasvanud ilukirjanduse laenutamine kõikides keeltes. Kõige rohkem võõrkeelset kirjandust laenutab täiskasvanute

lugejarühm (nii venekeelset kui inglisekeelset kirjandust), venekeelset kirjandust loeb palju ka pensionäride lugejarühm. Inglisekeelset kirjandust loevad ka põhikooli- ja gümnaasiumiõpilased.

Ilukirjanduse laenutustest moodustasid eestikeelsed 91%, venekeelsed väljaanded 7,2%, inglisekeelsed 1,8%; erialakirjanduse laenutustest olid eestikeelsed 98%, vene ja inglisekeelsed laenutused moodustasid kumbki 1% laenutustest.

Muudes keeltes laenutusi oli tervikuna väga vähe (333 laenutust ehk 0,2% kõigist laenutustest).

Tabel 9. Teenindusosakonna raamatulaenutused keelte järgi 2021-2022

Laenutusi	Ilukirjandus			Erialakirjandus			Muusika		
	2021	2022	<i>Muutus</i>	2021	2022	<i>Muutus</i>	2021	2022	<i>Muutus</i>
Eesti keeles	56 268	58306	+ 2038	37 519	35277	-2242	1592	1361	-231
Võõrkeeltes	5 431	5865	+ 434	793	716	-77	206	287	+ 81
sh vene keeles	4 577	4632	+ 55	312	379	+ 67	17	0	-17
sh inglise keeles	825	1151	+ 326	344	232	-112	161	261	+100

Tabel 10. LVKRRK perioodika laenutuste edetabel 2022

Jrk	Pealkiri	Laenutusi
1	Miki Hiir	359
2	Burda Style	223
3	Kodukiri	174
4	Naisteleht	159
5	Imeline Ajalugu	157
6	Kodu & Aed	149
7	Claycraft	132
8	Nipiraamat	126
9	Miki Hiir: Eriväljaanne	111
10	Anne & Stiil	110
11	Vegan	110
12	Ottobre design	108
13	Tervis Pluss	104
14	Eesti Naine	104
15	Eesti Loodus	100

2022. aastal oli perioodika kojulaenutusi enam kui 2021. aastal – seda lasteosakonna perioodikalaenutuste kasvu arvelt. Lasteosakonnast laenutati 2022. aastal ajakirju 660 korral (+536 laenutust). Plahvatusliku kasvu taga on tegelikult vaid paar lugejat – üks koomikseid lugev koolilaps ja üks õppematerjali koostav pedagoog, kes töötas läbi ajakirjade Täheke ja Hea Laps aastakäike.

Kui välja tuua perioodika laenutuse trende, siis kordub 2021. aasta suund, kus laenutatute ajakirjade TOP25 hulgas pole mitte ühtegi tehnikaajakirja ning vähenenud on toidu- ja kokandusajakirjade laenutamine.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

2022. aastal osteti 3515 raamatut 50 705€ eest (st 454 eksemplari raamatuid vähem kui aasta varem). Ostetud raamatute keskmine hind oli 2022. aastal 14,47€ (2021. aastal 13,07€).

Annetati 177 raamatut.

Ilukirjandust osteti valdavalt 2 eksemplari nimetuse kohta, suure nõudluse korral ka rohkem. Teatmekirjandust osteti keskmiselt 1 eksemplar ja lastekirjandust 1-2 eksemplari nimetuse kohta (erandiks kooli lugemisvara, mida osteti keskmiselt 4-6 eksemplari).

2022. aasta saabunud raamatutest oli ilu- ja lastekirjandust 70,8%.

Enimostetud raamatud täiskasvanutele: S. Henno. „Mina olin siin. I osa“ (11 eksemplari), E. Epneri „Lembit Ulfsak“ ja M. Dorbeki „Ma suudan Ma tahan. Ma võin“ (kumbagi 10 eksemplari). Enimostetud lastekirjandus: L. Tungal. „Kollitame! Kummitame!“ ja „Varesele valu“ (kumbagi 8 eksemplari).

Võõrkeelseid raamatuid saabus (koos annetustega) 246 eksemplari (6,7% kõigist saabunud raamatutest), sh venekeelseid 120 eksemplari. Võrreldes 2021. aastaga saabus võõrkeelseid raamatuid 90 eksemplari võrra vähem, sh venekeelseid raamatuid 76 võrra vähem, põhjuseks Venemaa vastased sanktsioonid seoses Ukraina sõjaga. Esmakordselt komplekteeriti aga ukrainakeelseid raamatuid nii lastele kui täiskasvanutele.

Järelkomplekteerimine toimub enamasti kooli lugemisvara osas, aga ka lagunenud/määratud raamatute väljavahetamiseks. Aegajalt tuleb populaarsete raamatute järjekordade vähendamiseks samuti eksemplaarsust suurendada.

Raamatuid kustutati 7143 eksemplari (sh 110 eksemplari inventuuri puudujäägina), so 3448 eksemplari võrra rohkem kui saabus.

Raamatute ringlus on aastaga kasvanud 1,44-lt 1,52-le.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Ajakirju osteti 174 aastakäiku, kokku 9 235 € eest ehk 15,1% kogu komplekteerimiseelarvest. Annetusena saadi 15 aastakäiku. Ajakirju kustutati 142 aastakäiku.

Ajalehti saabuks kokku 38 aastakäiku: osteti 25 ja annetusena saadi 13 aastakäiku.

Aasta jooksul lõpetas ilmumise 7 võõrkeelset ja 3 eestikeelset ajakirja/ajalehte. Venekeelseid ajakirju jäi saamata 14 nimetust.

Kultuuriperioodika väljaandeid osteti 18 aastakäiku 453,83€ eest.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Kuna nõudlus helisalvestiste järele aina väheneb, siis osteti ka sel aastal juurde vaid 5, annetusena saadi 2 auvist. Auviseid kustutati 1239 eksemplari, aasta lõpuks oli kogudes 3448 auvist. Auviste laenutusi oli aasta jooksul 918, kuid laenutatud nimetusi oli vaid 323 (st 2/3 laenutustest olid pikendused). Üldistatult võib öelda, et vaid kümnendik auvistest leidis aasta jooksul kasutust, neist omakorda pooled vaid korra aastas. Auviste ringlus oli 0,27.

3.2 inventuurid, mahakandmised

Inventuur toimus detsembris 2022, puudujäägiks oli 126 eksemplari.

Inventuuri eelselt vaadati kogu fond üle ja puhastati katkistest, määratud raamatutest. Samuti kanti maha suure eksemplaarsusega raamatud, mida enam sellisel määral ei vajatud.

Kuigi mahakandmised toimuvad pidevalt, oli see 2022. aastal suurem kui viimastel aastatel – aasta jooksul kustutati 8394 eksemplari.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Suuri ümberkorraldusi teeninduskorralduses ei olnud, need on plaanis 2023. aastal. Lugejaküsitlust 2022. aastal läbi ei viidud, küll aga jagati lugejatele üleskutset osaleda RaRa tellitud ja Rethinki poolt läbi viidud raamatukogude kliendiuuringus.

Raamatukapi kasutamine on väga aktiivne. 2022. aasta jooksul vormistati 4376 pakki, mis on 1306 paki võrra enam kui 2021. aastal. Pakiautomaadi teenust eelistavad inimesed, kelle jaoks on oluline mugavus ja kiirus ning nad ei soovi laenutamisel raamatukogu lahtiolekuagadest sõltuda. Kasutatavuse suurenemisega on tekkinud lugejarühm, kellega raamatukogus ei kohtugi, nad vormistavad ennast lugejaportaalis ise lugejaks ning tellivad raamatud endale kappi, samuti tagastavad tagastuskastidesse.

2022. aastal tehti kõige rohkem tellimusi raamatukappi nädalavahetustel, st esmaspäeviti tekkis olukord, kus vabu kappe kõigile soovijatele ei jätkunud. Kõige enam telliti 2022. aastal raamatuid pakiautomaati jaanuaris (420 tellimust), märtsis (409), oktoobris (389). Kõige vähem oli tellimusi suvekuudel.

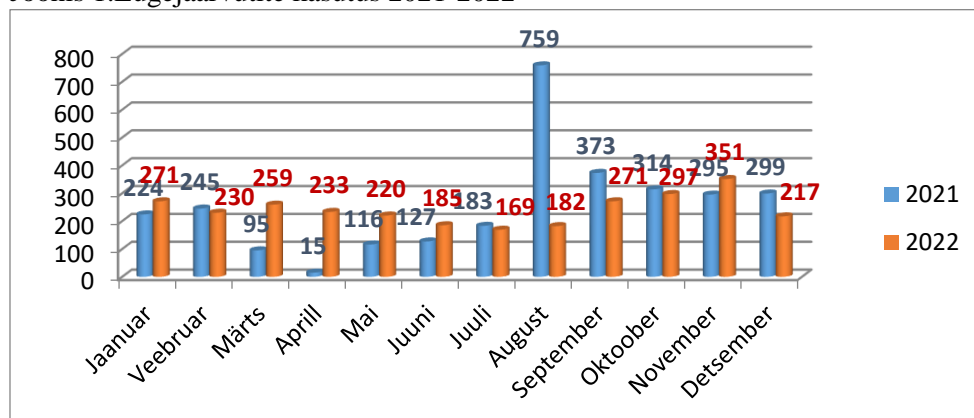
Septembri lõpus avatud üleriigilise laenutusplatvormiga MIRKO liitus ka LVKRR. MIRKO laenutusi oli Urrami järgi 264 (sh pikendused), kõige enam laenutati eestikeelset ilu- ja lastekirjandust (koolikohustuslikku kirjandust).

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Lugeja käsutuses on kokku 18 lugejaarvutit, sh eraldi arvuti 1.korrusel digiajalehtede lugemiseks.

Kõigist lugejaarvutitest on võimalik teha väljatrükke ja kasutada ID-kaarti. AIPis ja II korrusel on lisaks võimalik skaneerida ning saada vajadusel abi ja juhendamist e-riigi teenuste osas. II korrusel asub ka PrintInCity prindipunkt.

Joonis 1. Lugejaarvutite kasutus 2021-2022

2022. aastal oli arvutikasutusi kokku 2885 (2021. aastal 3045). 2021. aastal tõstis kasutust märkimisväärselt vaktsineerimistõendite väljaprintimine (vt ka joonis 1), mida 2022. aastal oli vähesel määral märtsikuu lõpuni.

Juhendamist vajatakse erinevate e-riigi teenuste kasutamisel, väljatrükkide tegemisel, info otsimisel, skaneerimisel dokumentide vormistamisel jne. Eraldi rühmana võib 2022. aastal välja tuua nõustamisteenuste kasutajatena ukrainlased, kes vajasisid abi dokumentide taotlemisel, ajutise kaitse saamisel, keelekursustele registreerimisel jms. Teenuse pakkumisel kujunes sageli probleemiks teenindajate vähene keeleoskus.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused

Tabel 11. Lugejate arv 2021-2022

	Lugejad 2021	Lugejad 2022	Muutus (+/-)
LVKRK	5789	5956	+167

Hõlve oli 2022. aastal 40,4% (2021.aastal 38,7%).

2022. aastal on lugejaid võrreldes eelneva aastaga 167 võrra enam. Kõige enam kasvasid lugejate arvud järgmistes lugejarühmades: gümnaasiumiõpilased (+15), koolieelikud (+27), põhikooliõpilased (+111), täiskasvanud (+95). Lugejate arv vähenes kahes lugejarühmas: üliõpilased (-32) ja pensionärid (-45). Kui üliõpilaste arvu vähenemine on pigem ootuspärane, siis pensionäridest lugejate vähenemine on üllatav.

Üldistavalt võib öelda, et laste ja noorte suurenenud osakaal lugejate hulgas on mõnevõrra üllatav, kuid väga rõõmustav.

Kõige rohkem on täiskasvanutest lugejaid, järgnevad põhikooliõpilased. Kõige intensiivsemalt laenutab endiselt koduteeninduse lugejarühm, mis moodustab lugejate arvust kõigest 0,4%, iga koduteeninduse lugeja laenutab keskmiselt 109 teavikut aastas. Neile järgnevad pensionärid 43,7 teavikuga ning koolieelikud 32 teavikuga aastas.

Täiskasvanute lugejarühma ühe inimese laenutuste arv aastas on keskmiselt 29,4 teavikut. Kõige vähem on ametikooliõpilastest lugejaid, kõige tagasihoidlikum raamatute keskmine laenutuste arv aastas aga gümnaasiumiõpilastel (vt Tabel 12).

Kui vaadata täpsemalt ka lugejate laenutusi, võib üldistavalt öelda, et täiskasvanud ja pensionärid (sh koduteeninduse lugejad) loevad aktiivselt ja enda rõõmuks; kooliõpilased aga pigem olude sunnil.

Tabel 12. Laenutused lugejarühmade kaupa

Lugejarühm	Lugejate arv	% lugejate koguarvust	Laenutuste arv	Laenutusi lugeja kohta keskmiselt	% koju-laenutuste arvust
Täiskasvanud	3382	61%	99533	29,4	64,7%
Pensionärid	381	6,9%	16645	43,7	10,8%
Põhikooliõpilased	1413	25,4%	14070	10	9,1%
Üliõpilased	179	3,2%	4545	25,3	3%
Gümnaasiumiõpilased	405	7,3%	3736	9,2	2,4%

Asutus	8	0,1%	6062	757,7	3,9%
Koolieelikud	61	1,1%	1935	32	1,3%
RVL raamatukogu	43	0,7%	2557	59,5	1,6%
Koduteenindus	24	0,4%	2619	109	1,7%
Ametikooliõpilased	51	1%	480	9,4	0,03%

Tabel 13. Külastused 2021-2022

Raamatu- kogu	Külastused 2021	Külastused 2022	Muutus (+-)	Virtuaal- külast. 2021	Virtuaal- külast. 2022	Muutus (+-)
LVKRR	73250	85394	+12144	36128	32970	-3158

Külastusi elaniku kohta aastas oli 5,8 (2021. aastal 4,9).

Raamatukogukülastusi oli võrreldes 2021. aastaga 12144 võrra enam (arvus sisaldavad ka tagastuskasti ja raamatukapi külastused).

Ühe tegurina, mis füüsiliste külastuste arvu tõstis, oli koroonapiirangute kadumine, teise tegurina võib välja tuua ka Ukraina sõjapõgenike saabumise Rakveresse, kuna erinevaid kanaleid ja koostööpartnerid pidi edastati koheselt info, et raamatukogu on koht, kus ukrainlased saavad arvutit kasutada, lasteosakonnas lastega aega veeta jne.

Veel kasvatas külastuste ja lugejate arvu Rakvere Riigigümnaasiumi uue hoone tähtjaks mittevalmimine, mille tõttu gümnaasiumiõpilased õppisid raamatukogu hoone läheduses asuval asenduspinnal ning sattusid seetõttu nii oma vabal ajal kui õppetöö tõttu sagedamini raamatukogusse.

Kõige enam külastusi 2022. aastal oli septembris, oktoobris ja novembris:, kõige vähem suvekuudel juunis ja juulis.

Virtuaalkülastuste arv on vähenenud 3158 külastuse võrra (vt Tabel 13). kui 2021.aastal oli kasvu taga koroonakarantiin, siis 2022. aastal võib vähenemise põhjusena välja tuua koroonapiirangute lõppemise, inimesed eelistasid taas raamatukokku kohale tulla.

Tabel 14. Laenutused ja päringud

Raamatu- kogu	Laenut-d 2021	Laenut-d 2022	Muutus (+-)	Päringud 2021	Päringud 2022	Muutus (+-)
LVKRR	150329	153817	+3488	1264	1008	-256

Laenutusi elaniku kohta oli 11,8 (2021 .aastal 11,3), laenutusi lugeja kohta 29,3 (2021. aastal 29,2).

Kõigist laenutatud teavikutest moodustasid 94,3% raamatulaenutused, perioodika laenutused 3,4%, auviste laenutused 0,7% ja muude väljaannete (lauamängud jms) laenutused 1%. Kuigi protsendides on viimastel aastatel olnud pisikesi kõikumisi, siis üldiselt pole erinevate teavikute osakaalud aastatega kuigipalju muutunud – ülekaalukalt kõige rohkem laenutatakse jätkuvalt raamatuid, aeglaselt on suurenenud muude teavikute (nt erinevate mängude) laenutamine.

Raamatulaenutustest moodustasid eestikeelsete raamatute laenutused 93,7% (2021. aastal 94,6%), venekeelsete raamatute 4,5% (2021.aastal 4%) ja inglisekeelsete raamatute laenutused vaid 1,5% (2021. aastal 1,2%).

Päringute arv väheneb iga aastaga. 2022. aastal oli päringuid kokku 1008, st 256 päringut vähem kui aasta varem. Lasteosakonnas registreeriti aasta jooksul 85 päringut (52 päringut vähem kui aasta varem). Päringuid on muuhulgas võimalus esitada ka kodulehe Chati kaudu: 2022. aastal oli neid päringuid 194.

Huvitavamad päringud 2022.aastal:

- eesli elulugu ja midagi filosoofilist eesli kohta
- sigade kohta midagi filosoofilist
- teksalappidest spiraalseeliku lõiget
- ilukirjanduslikke teoseid, kus on kirjutatud sõltlastest.

Lugejaportaali www.lugeja.ee logiti aasta jooksul sisse 32 648 korda, sooritati 104 870 otsingut ning pikendati tähtaega 22 949 korda. Võrdluses 2021. aastaga vähenes otsingute arv (-11%), samas suurenes sisselogimiste arv (9,3%) ja pikendamiste arv (+11,5%). Lugejaportaali kasutamise kõige aktiivsemad kuud olid sarnaselt raamatukogu kasutamisega oktoober, november ja detsember.

2022. aasta jooksul registreeris lugejaportaali kaudu ennast raamatukogu lugejaks 114 inimest.

4.3 RVL teenindus

Tabel 15. LVKRRK RVL 2021-2022

	RVL sisse	RVL välja
2021	153	1707
2022	95	2557
KOKKU	-58	+850

Urrami siseselt kasutas RVL laenutuse võimalust 2022. aastal 38 maakonna raamatukogu.

Lääne-Virumaa maakonna raamatukogude RVL tellimuste arv on tõusnud üle 60%. Lõppenud aastal tellisid RVLi vahendusel Lääne-Virumaa rahvaraamatukogud kõige enam ilukirjandust erialakirjandust, kohustuslikku kirjandust lastele ning kõrgkooliõpikuid. Ukraina kogukonna teke maakonda on suurendanud ka venekeelse ilukirjanduse laenutamist.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogusse telliti kõige rohkem raamatuid Kadrina Valla raamatukogudest. Peamiselt erialakirjandust, vähesel määral ilukirjandust ning mõned üksikud nimetused põhikooli kohustuslikku kirjandust. Maakonnasisene RVL on lugeja jaoks tasuta, kuid selle puuduseks on puudulik transpordiühendus raamatukogude vahel. Tihti sõltub RVL raamatute liikumine raamatukogutöötaja elukohast ning isikliku auto olemasolust.

Urrami väline teadus- ja erialaraamatukogudest tellitav teavikute hulk on väga väike (10 erinevat nimetust).

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

Komplekteerimispõhimõtted on endised: eelkõige püütakse kogudesse hankida piisaval määral kooli- ja huvilugemiseks mõeldud lugemisvara eelkoolieast põhikooli lõpuni nii eesti kui võõrkeeltes ning pakkuda õppekava toetuseks mitmekesist aimekirjanduse valikut. Eelistatakse eesti algupärandeid ning jooksvalt täiendatakse ka lauamängude, tegelusraamatute ja arvutimängude varu.

2022. aastal lisandus kogusse 1026 teavikut (2021.a 1352), neist raamatuid 984 eksemplari. 2022. aastal lasteosakonna kogusse komplekteeritud raamatutest moodustab 79% ilu- ja lastekirjandus (mullu 80,5%). Eestikeelseid raamatuid lisandus 2022. aastal 94% (mullu 97,2%). Võõrkeelse kirjanduse osas telliti esmakordselt ka ukrainakeelset kirjandust.

Kogu lasteosakonna laenutustest moodustasid eestikeelsete raamatute laenutused 97%, vene- ja inglisekeelsete raamatute laenutusi on võrdselt 1,5% kõigist laenutusest.

4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 16.

	Lug-d 2021	Lug-d 2022	Muutus (+/-)	Külast-d 2021	Külast-d 2022	Muutus (+/-)	Laenut 2021	Laenut 2022	Muutus (+/-)
LVKRRK	1529	1636	+107	12110	15980	+3870	18647	17060	-1587

Laste laenutuste arv küll lasteosakonnas vähenes, kuid tervikuna lasteosakonna laenutused kasvasid (kokku 42 668 laenutust, kasv eelneva aastaga võrreldes +2859). Kiire elutempo juures jõuavad raamatukokku laenutama pigem lapsevanemad, kui lapsed ise. Laias laastus võib väita, et vähemalt pooled koolikirjavara raamatuist jõuavad lasteni lapsevanemate laenutuste kaudu.

Laste laenutused moodustavad kõigist kojulaenutustest 11,1%.

Varasematele aastatele sarnaselt hõivavad koha 100 suurema laenutuste arvuga raamatute seas kooli kohustusliku lugemisvara hulka kuuluvad teosed. Esikolmikusse kuulusid Eno Raua „Kalevipoeg“ (84 laenutust), Mika Keräneni „Varastatud oranž jalratas“ (76 laenutust), „Harry Potter ja tarkade kivi“ (72 laenutust). Nõ vabalugemise valikust kuuluvad 100 raamatu seas esikolmikusse „Minecraft: sissejuhatus: loomine“ (73. kohal, 18 laenutust), „Igavuse peletamise raamat“ (78. kohal, 18 laenutust, „Pax. Teekond koju“ (94. kohal, 17 laenutust).

Kõige rohkem on tõstnud inglisekeelse kirjanduse laenutusi ühe inglise keele õpetaja põhimõtte lasta õpilastel lugeda läbi üks B2 tasemele vastav raamat.

2015. aastal projektiga „Raamatukotid lähevad lasteaeda“ alguse saanud lasteaedade raamatuvalikuga varustamise süsteem on end igati õigustanud. Aasta jooksul toimetati lasteaedadesse 32 raamatukotti keskmiselt poolesaja raamatuga igaühes. Projektiga on liitunud seitse Rakvere lasteaeda.

Graafikalaudu kasutati aasta jooksul 270 (+104) korral. Pahatihti jäävad lapsed seadme kasutamisel hätta. Kärsitud kasutajad nurisevad sageli arvutite aegluse üle, lastel napib kannatust oma oskusi arendada ja uut juurde õppida. Kui hoobilt ei õnnestu, siis huvi lahtub õige ruttu.

PlayStationi kasutajate arv on jõudsasti kasvanud - 1500-le (+961). Aasta jooksul hangiti juurde ka teine mängupult ning 5 uut mängu.

4.4.3 Laste- ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine.

Lapsed tulevad peale tunde raamatukokku veetma koos sõpradega vaba aega. Samaväärsete sõpradena kuuluvad seltskonda kõigi mobiiltelefonid ja see, mis sealt seest leida on. Pole raske märgata, et õhtupoolikud on muutunud varasemast rahvarohkemaks. Koroonapiirangute lõdvenemisel on siin kindlasti oma mõju. Lasteosakonnas on püütud nii lugemishuvi õhutamiseks kui ka lugemisoskuse arendamiseks pakkuda lastele nii tegelusmänge, näitustele lisatud ülesandeid ja muid ahvatlevaid tegevusi, mis nõuavad funktsionaalset lugemisoskust, et nendes mängudes hakkama saada.

Laste raamatute juurde juhtimine hakkab pihta lasteaiaelikutele mõeldud jututare hommikutega. Lõppenud aasta kevadel lõppes 30. jutuaastaring. Selle pika aja jooksul on kodustele väikelastele pajatatud-mängitud ligi pool tuhat raamatulugu. Jututare on sotsialiseerumise paik lastele ja suhtlemisvõimalus samaealiste väikelaste emadele, kes nõnda leiavad tee raamatukogusse muulgi ajal, kas siis lapsega mängimiseks või raamatuid laenutama. Raamatukogus toimetamise oskust ning raamatukogu toimimist on aastaid õpetatud 1. klassi lastele raamatukogumängu abil, mis aitab lastel raamatukogus leiduvaid põnevaid varasid avastada ning julgustab iseseisvalt raamatuid valima tulema.

Nii lasteaiarühmad kui algklasside õpilased liitusid 2022. aastal agaralt „Lugemisisu“ programmiga, mis on samuti üks mänguline teekond heaks lugejaks kujunemisel. Täidetud lugemisspassid seati kevadel tunnustuseks välja ka teistele lastele tutvumiseks. Sügisel alanud uuel hooajal nii palju „Lugemisisu“ programmiga liitujaid ei olnud kui eelmisel kooliaastal.

Raamatukogu lasteosakond kiidab igal kevadel Rakvere linna koolide 1.-5. klasside kõige tublimaid lugejaid tubli lugeja tunnustusega. 2022. aastal jagati neid kokku 114.

Mängulisemat sorti ettevõtmised, mis nii suuri kui väikeseid lugemise juurde püüdsid suunata, olid raamatukogude aasta Eestimaa erinevate raamatukogude avastamise mäng, mille raames käis raamatukogus kaugemalt külalisi uudistamas ning templit oma rändelehele nõutamas.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused

2022. aastal toimus laste- ja noorteosakonnas 64 (+12) üritust koolieelikutele ja põhikooliealistele lastele. Koostati 24 (+2) raamatunäitust ja 23 (+4) raamatuväljapanekut. Suurim raamatunäitus valmis Nukitsa konkursi raamatutest, kuid kahjuks hindamissedelite täitmine langes koroonapiirangute aega ning Nukitsa tunde pidada ei saadud. Traditsioonilise lahedaime suveraamatu valimine näituselt „Ninad suvel raamatusse“, mille käigus täideti 166 (-80) sedelit, sai ikka teoks. Hindajate arv oli sel korral küll tunduvalt väiksem.

Tore ja värske viis oli kokku panna kohvernäitusi: „Siis, kui jänkud munesid.“, „Ägedale sitikaurijale.“, „Sõida seenele!“ ja „Saa liiklustargaks!“. Lastele meeldib kohvrimaailma uurida, asju käega katsuda ja nõnda jäävad näppu ka teemakohased raamatud.

Raamatunäituste sarjana alustati aastat läbiva näitusesarjaga „Eesti lastekirjanduse tähestik“, millest mõnede tähtede – P ja R – puhul sai kokku ootamatu nimemänguline väljapanek lastekirjanikega - „Kuueraudne“ (Raudade pere loomingust). Aino Perviku loomingut tutvustava näituse juurde kuulus ka mäng „Tõde või vale?“, mille puhul pidid lapsed hindama kirjaniku kohta väidetü õigsust.

Rahutud külastajad vajavad hädasti varieeruvust võimaldavaid tegevusi. Nii pandi raamatukogu 110. sünnipäeva puhul kokku tegelusrada vana aja raamatukogudes tehtud tööde tutvustamiseks nimega „Raamatukogu põrutab nüüd 110-ga“. Tegelusrada sai igaüks läbida vabas tempos, kas

või üks toiming korraga: trükkida kirjutusmasinal oma nimi, kirjutada lahtise tindisulega paberist lugejapiletile vajalikud andmed, kuupäevatemplit kasutades lüüa piletisse tagastusaegu jne.

Alates 2006. aastast on Lääne-Virumaal täiendatud igat Nukitsa konkursi maakondliku projektiga, et lastel oleks lisaks hindamisedeli täitmisele motivatsiooni süveneda uudisteostesse põhjalikumalt. Sel aastal kutsuti lapsi projektiga „Nukitsa pilditegu 2022“ tegema fotolavastust ühest või mitmest Nukitsa konkursi raamatu illustratsioonist. Pildile pidi mahutama ka selle raamatu, millest illustratsioon oli valitud, et taaslavastatud pilt toimiks ka raamatu reklaamina. Kokku osales projektis 39 last. Juhendajateks olid õpetajad ja raamatukoguhoidjad. 20. mail olid Lääne-Virumaa Keskraamatukogu saali kutsutud kõik projektis osalenud ning esindajad koolidest, kus oli kõige rohkem Nukitsa raamatute hindajaid, kokku 54 osalejat ning lastega oli kutsutud kohtuma armastatud lastekirjanik Kairi Look.

Raamatukogude teema-aastal, mille deviisiks oli „Kogu Eesti loeb!“, sooviti pakkuda lastele ja noortele loomungulisi väljakutseid ja mõttetööd lugemise, raamatu ja raamatukogu teemal, kasutades neile sotsiaalmeediast tuttavat meemi vormi. Projekt oli suunatud Lääne-Virumaa üldhariduskoolide 4.- 12. klassi õpilastele ning ametikoolide õppureile.

Kokku laekus konkursile 97 meemi. Üllatuslikult löid konkursil kaasa ka gümnasistid Haapsalust. Meemide sisust said raamatukogutöötajad kinnitust oma tähelepanekutele, et lugemine on väga paljude noorte jaoks kohustus, et noorte funktsionaalne lugemisoskus on nõrgavõitu ning seetõttu ei paku lugemine paljudele kahjuks mingit mõnu.

Eesti Noortekirjanduse Ühingu ühisprojekti „Noortekirjanik igasse maakonda“ toel toimus raamatukogu saalis Rakvere gümnaasiumi õpilaste kohtumine Lääne-Virumaal elava ulmekirjaniku, kirjastaja ja kunstniku R.K.Topkiniga, „Lana raamatute“ fantaasiatriilooogia autoriga (kodanikunimega Katrin Topkin).

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Koduteenindus jätkus ka 2022. aastal. Tavapärase külastuste intervall on üle nädala, kuid lugejate nõudmisel ka tihedamini, seetõttu on 2022. aastal märgatavalt suurenenud koduteeninduskordade arv. Igal koduteeninduskorral külastatakse erineval hulgal lugejaid, see on seotud soovide-tellimuste arvuga ning lugemise kiirusega. Koduteenuse vajajate koguarv on aasta lõikes muutuv, kuna osad inimesed ei kasuta teenust aastaringselt, kas siis elukoha või tervise tõttu. Osa koduteeninduse lugejaid soovib teenust vaid talvekuudel.

2022. aasta jooksul kasutas teenust 25 inimest (vt Tabel 19) ja laenutusi oli aasta jooksul 2619 ehk 470 võrra enam kui 2021.aastal. Kõige rohkem laenutati eestikeelset ilukirjandust (2023 laenutust, +632 enam), ajakirjade laenutamine on langenud (177 laenutust, -126 laenutust vähem võrreldes 2021.aastaga). Lemmikuteks olid Looming ja Nipiraamat.

Tabel 17. LVKRK Koduteenindus 2021-2022

	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Koduteenindus 2021	37	37	25
Koduteenindus 2022	49	49	25

4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

Peamiseks kultuuritegevuste mõjutajateks 2022. aastal oli kultuuriministeeriumi poolt välja kuulutatud raamatukogude aasta ja alanud sõda Ukrainas. Esimene neist planeeritud ja teine paraku ootamatu mõjutegur, mis mõned muud plaanid tahaplaanile lükkas. Samas vabaneti koroonapiirangutest, mis varasemalt ürituste korraldamist suurel määral pärssisid.

2022. aastal korraldas raamatukogu 98 üritust ning 116 näitust ja väljapanekut. Võrreldes eelmise aastaga kasvas sündmuste arv – toimus 22 sündmust rohkem. Enam kui kahekordistus ka sündmustel osalenute hulk, jõudes peaaegu tagasi 2020. aasta tasemele. Üritustel osales 2416 inimest (2021. aastal 1054). Kasvu taga on koroonapiirangute kadumine, suurem sündmuste hulk, üks suure publikuga väliürituse toimumine Kamalamba festivalil Rakvere Vallimäel.

Raamatukogu sündmuste fookust, ürituste hulka ja neis osalejate arve mõjutas ka veebruari lõpus alanud sõjaga seotud suur Ukraina sõjapõgenike hulk. Sellele sihtgrupile korraldati mitmeid erinevaid ettevõtmisi.

Jätkusid tavapärased regulaarsed ürituste sarjad väiksemale sihtgrupile – mälu treeningud Anu Jonuksi juhendamisel, vanemaealiste jutuklubi, keelekohvik eesti keele harjutamiseks. Keelekohvik keskendus eelmisel aastal vaid ukrainlastele, kelle hulk linnas oluliselt kasvas.

Jutuklubi külalisteks ja teemadeks olid: Rein Sikk ajakirjandusest, Katrin Luke ravimtaimedest, Uno Trumm keskaegsest Rakverest, Tauno Vahter kirjastuses Tänapäev lähiajal ilmuvast kirjandusest, Katrin Nõlvak vabatahtliku seltsilise programmist jt.

Alates juunist lõpetas tegevuse saksa keele kohvik. Selle eestvedajaks oli vabatahtlik abiline, puudus piisavalt suur huviliste arv ning ka raamatukogupoolne kontaktisik jäi ajutisele puhkusele.

Tervisealaseid teabepäevi, mida raamatukogu korraldab koos Õdede Liidu ja Rakvere Haiglaga toimus nagu paaril viimasel aastalgi ühel korral – teemaks „Kuidas ennetada ärevaid olukordi?“.

Olulisemad sündmused: (neist populaarsemad ja olulisemad on esile tõstetud jämeda kirjaga)

- **11. jaanuar – Odette Kirsi raamatu „Rakvere elanikud“ esitlus.** Tutvustas ajaloolane ja raamatu toimetaja Uno Trumm.
- 12. jaanuar – Raamatukogude aasta avamine. Üleriigilisel ettelugemisel esitas katkendit Mudlumi raamatust „Mitte ainult minu tädi Ellen“ näitleja Tiina Mälberg ja lastele Piret Raua raamatust „Tobias ja teine b“ kirjanik ja dramaturg Urmas Lennuk.
- **18. jaanuar – Kristi Saare investeerimisloeng.**
- **20. jaanuar – Heidit Kaio raamatu „Lahutus. Vestlused Priiduga“ esitlus.**
- **veebruar - Tarmo Vahteri raamatu "Võitlus tuleviku pärast. 1933–1936: Pätsi aja rääkimata lood" esitlus.** Raamat pälvis seekordse Virumaa kirjandusauhinna.
- 9. veebruar – kohtumine kirjanik Eha Veemiga.
- 16. veebruar – kohtumine Märt Treieriga ja raamatu „Eluolulised lood“ esitlus.
- 17. märts – Kohtumine Ilmar Tomuskiga. Keelest ja kirjutamisest.
- 29. märts – Kohtumine Marianne Mikkoga.

- 21. aprill – Arutelu „Rohepööre minu kodukohas“. Kõnelesid Riigikantselei rohepoliitika nõunik Ivo Krustok ja Rakvere abilinnapea Neeme-Jaak Paap, arutelu juhtis Erle Loonurm.
- 28. aprill – Kohtumine Mae Lenderiga. Raamatust „Minu lõunamaa“.
- 5. juuli – Urve Tinnuri romaani "Nelisteist nagisevat trepiastet" esitus.
- **6.-9. juuli – Baltoscandal 2022:** Kõnninäidend "a play in walks" algusega raamatukogust. Autorid Daria Khrystych ja Bohdana Korohod.
- 19. september – Kirjanike tuur „Sõnaränd“: David Vseviov, Triin Soomets ja Maniakkide Tänav.
- **24. september – Rahvusvähemuste päev "Kogu Eesti loeb"** festivali „Kamalammast“ programmi osana Rakvere Vallimäel. Fatima Merzhoeva inguššia rahvusköögist, Dmitri Pšenitšnõi hoidistamisnippidest ning peaesinejana ajakirjanik Priit Kuusk reisimisest ja toidust.
- 26. oktoober – Kohtumine arhitekt Kuno Raudega, raamatute esitus.
- 27. oktoober – Kristjan Veermäe klaverikontsert.
- **8. november – Kohtumine Olav Osoliniga** (Rakvere Kultuurifestivali kavas)
- **30. november - Jaanus Leki raamatu "Extra elu. Taustanäitleja päevaraamat" esitus.**
- 13. detsember – Raamatukogude aasta lõpetamine: teatepulga üle andmine Liikumisaastale.

Olulisemad näitused:

- Soome Instituudi rändnäitus “Tove Jansson – elada, unistada, hõljuda”
- Tarbekunstinäitus „Meie kodude Tarbeklaas“
- Arvo Iho fotonäitus "Unistuste aed"
- Tartu Ülikooli raamatukogu rändnäitus "Elu esiküljel"
- Rakvere linna meenete näitus „Rakvere 720“
- Lääne-Virumaa õpilaste käsitöö aastanäitus
- Jaanus Leki fotonäitus "Jalutuskäik Lahemaal"
- Tarbekunstiseltsi CDE kunstinäitus
- Tiina Leini ingliskeelne kollektsioon „Et inglid sind hoiaksid“
- MTÜ 12 kuud loodusfotode näitus

Näitustest pakkus inimestele suurimat huvi Tarbeklaasi vaaside ja kausside näitus. Näitusele toodud esemed pärinesid peamiselt raamatukogutöötajate kodudest ning moodustasid kokku väärrika kollektsiooni.

4.6.1 kohalikul tasandil

- **Rakvere Linnavalitsus** – raamatukogu on kaasatud mitmetesse linna üritustesse. Linnavalitsuse töötajate abil koostati linna päevadeks meenete näitus, abilinnapea Neeme-Jaak Paap osales Riigikantselei korraldatud rohepööre arutelul raamatukogus. Koostöös linnavalitsusega korraldas raamatukogu jõulupeo ukraina lastele, esines Polina Tšerkassova.

- **Rakvere Kultuurikeskus** – sündmuste info vahendamine ja linna üritustes kaasalöömine. Näiteks osales raamatukogu Olav Osolini kirjandusõhtuga kultuurikeskuse korraldatud Rakvere Kultuurfestivali kavas ning rahvusvahemuste päeva programmiga „Kogu Eesti loeb“ festivalil „Kamalammas“. Läbi kultuurikeskuse jagatakse beebiraamatut „Pisike puu“.
- **Käsitööõpetajate ainesektsioon** – maakonna õpilaste käsitöönäituse korraldamine raamatukogus.
- **Rakvere Teater** – raamatukogu oli rahvusvahelise teatrifestivali Baltoscandal üks toimumiskoht - kõnninäidend "a play in walks".
- **SA Virumaa Muuseumid** – Ajaloolase Uno Trummi loeng ja raamatuesitlus.
- **Transpordiamet** – liiklusnädala korraldamine maakonna raamatukogudes.
- **VIROL** – Konkursi „Aasta tegu Lääne-Virumaal“ hääletamise korraldamises osalemine. Virumaa Kirjandusauhinna laureaadi valimises osalemine.
- **Virumaa Teataja** – maakonnaleht aitab kajastada raamatukogus toimuvat. Lääne-Virumaa Keskraamatukogu pälvis Virumaa Teataja pressisõber 2022 tiitli.
- **Kultuurkapitali Lääne-Viru ekspertgrupp** – mitmete ettevõtmiste rahaline toetamine.
- **Koolid ja lasteaiad:**
 - Lasteaed Kungla – lasteaia juubelinäitus raamatukogus.
 - Rohuaia lasteaed – raamatukogude aasta lõpetamisüritusel osalemine.
 - Athena kunstikool – regulaarne õpilaste kunstitööde näituste korraldamine raamatukogus. 2022. aastal eksponeerisime maale ja noorte mehhatroonikute töid.

Jätkus regulaarne raamatukottide viimine lasteaedadesse.

4.6.2 riiklikul tasandil

- Riigikantselei – rohepöörde arutelu korraldamine raamatukogus.
- Eesti Rahvusraamatukogu – raamatukogude aasta eestvedamine.
- Hoiuraamatukogu – raamatute kogumisaktsioon 14.-22. oktoobril.
- Kirjanike Liit – kirjandustuuri „Sõnaränd“ korraldamine.
- Eesti Lastekirjanduse Keskus – „Lugemisisu“ programmis osalemine, raamatu „Pisike puu“ jagamine samal aastal sündinud lastele.
- Sotsiaalse Innovatsiooni Labor – „Kultuuri- ja spordiasutuste teenusedisaini arendusprogrammi“ läbiviimine, teenusedisaini toetamine ja mentorlus.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele.

2022. aastal jätkus iganädalane keelekohvik, kus mängulises vormis harjutati eesti keeles suhtlemist. Kevadel, ukraina sõjapõgenike saabudes, hakati kaks korda nädalas pakkuma neile võimalust eesti keelega tutvumiseks. Saksa keele kohvik toimus vabatahtliku abiga kuni mai lõpuni.

Kokku oli keelekohvikuid aasta jooksul 45, osalejaid 268.

Individuaalkoolitustunde oli Lääne-Virumaa Keskraamatukogus 2022. aastal 246 ehk 5 koolitust enam kui 2021. aastal. Neist 231 viidi läbi teenindusosakonna poolt.

2022. aastal läbi viidud individuaalkoolitused teemarühmade järgi:

- raamatukogu andmebaase tutvustavad (lugeja.ee, Ester, Digar jt).
- e-riigi teenustega seotud (ID-kaardi kasutamine sh digiallkirjastamine, sertifikaatide uuendamine, tervisedeklaratsiooni täitmine, elukoha muutmine e-rahvastikuregistris jt).
- tark- ja riistvaraga seotud abi- (tahvli- ja nutitelefoniga kasutamine, viirusetõrje, rakenduste allalaadimine).
- e-post, dokumendihaldus ja tabelarvutus (e-posti aadressi loomine ja kasutamine erinevates keskkondades, dokumentide loomine, vormistamine, salvestamine, saatmine, piltide teksti lisamine, kuulutuse kujundamine, fotode töötlemine, Excel, jne).
- interneti kasutus (bussipiletite ja lennukipiletite otsimine ja ostmine, internetipangandus, kaardirakendused).

2022. aastal aidati ja juhendati inimesi ka järgmiste toimingute tegemisel: rahvaloendus, vaksineerimistöendi välja printimine, energiapakettide valik ja kompenseerimisavalduse vormistamine, pensionifondi lõpetamise avalduse vormistamine.

Rühmakoolitusi viidi teenindusosakonna poolt läbi 2022. aastal 6, (2021.a 12) neis osales 65 õpilast erinevatest koolidest: Rakvere Ametikool, Rakvere Waldorfkool, Rakvere Reaalgümnaasium. Rühmakoolituste üheks osaks on tavaliselt tutvumine raamatukoguga, infootsingu ja andmebaaside kasutama õppimine, õppetööga seotud materjali otsimine.

September-november viidi MTÜ Pagulasabi projekti raames läbi ukrainlastele suunatud kohanemisprogrammi tegevusi: väljasõite, ekskursioone, töötubasid ja keeleõpet 19-l korral. Tutvuti Virumaa loodusega, Rakvere ajaloo, liiklusohutusega, õpiti elustamist, helkurite ja jõulupärgade valmistamist, tehti üheskoos lemmiktoite, käidi Narvas ja ERM-is. Programmis oli kokku 349 osalejat. Keelekohvikud jätkusid ka peale programmi lõppu.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Peamised kanalid raamatukoguteenuste tutvustamiseks on sotsiaalmeedia (peamiselt Facebook, harvem ka Instagram) ja kohalikud meediaväljaanded (Virumaa Teataja, Kuulutaja, linnaleht Rakvere Sõnumid).

Sündmuste infot sisestatakse Rakvere linna kultuurisündmuste kalendrisse Kultuuriaken. Kultuuriaknasse sisestatud sündmusi reklaamib valikuliselt ka Rakvere Kultuurikeskus koostades näiteks nädala soovitusi jmt.

Raamatukogude aastal oli võimalus sisestada sündmuste infot ka teema-aasta kalendrisse, mille alusel valmisid üleriigilised pressiteated raamatukogudes toimuva kohta.

Kodulehe vahendusel pääseb lugeja raamatukogu elektronkataloogi Urram ja raamatukogu blogisse „Lugemispäevik“. Samuti on lingikogu kaudu kättesaadavad kõik olulisemad vaba juurdepääsuga andmebaasid. Kodulehelt saab liikuda ka möödunud aastal avatud üleriigilisele laenusplatvormile MIRKO.

Teenindusosakonna juhataja Leigi Kütt-Gistvalli algatusel telliti Instagrami jaoks kohalikult suunamudijalt raamatukogu tutvustavad videoklipid.

“Lugemispäevik“ on Lääne-Virumaa keskraamatukogu blogi, mis sisaldab raamatukoguhoidjate raamatututvustusi ja lugemissoovitusi. 2022. aastal tehti blogisse 47 postitust.

Lisaks blogile haldab ja täiendab raamatukogu kahte kirjanduslikku kaarti: „Kirjanduslik jalutuskäik Rakveres“ ja „Lääne-Virumaa ilukirjanduses“.

2022. aasta sügiseks valmis trükitud kirjanduskaart „Kirjanduslik jalutuskäik Rakveres“. Rakvere linna ilukirjandusloolised paigad – majad, kus on elanud või õppinud tuntud kirjanik, kunagised raamatukogu asupaigad, tuntud teoste tegevuspaigad, mälestusmärgid jmt on kaardi abil seotud loogiliseks jalutuskäiguks. Trükkimist toetas Eesti Kultuurkapitali Lääne-Virumaa ekspertgrupp. Kirjanduskaardi koostas ja kujundas raamatukogu arendusspetsialist Tiina Kriisa. Kaarti jagatakse tasuta raamatukogus ja Rakvere Turismiinfokeskuses.

4.9 Andmebaasid

2022. aastal bibliografeeriti Lääne-Virumaa Keskraamatukogu poolt Urrami kodulooportaali 97 kirjet, so 14 kirjet vähem kui eelmisel aastal. Lääne-Virumaa kohalike valla- ja linnalehtede koduloolised artiklid on samuti kättesaadavad DIGAR artiklite andmebaasist kodulooliste märksõnade abil.

5. 2023. aasta tegevused

2023. aasta on muudatuste aasta: seda nii teeninduse- ja töökorralduse kui ka personali osas. Väljateenitud puhkusele siirdub kaks osakonnajuhatajat.

Koroona-aastate tõttu lükkus edasi lugejaküsitluse korraldamine, kuid see on plaanis läbi viia kevadel 2023. Peale tulemuste analüüsi saab edasi minna muudatustega ruumipaigutuse ja teeninduskorralduse osas. Muudatusi läbi viia on vaja, sest mitmetes teeninduspunktides on töökoormus väga kõikuv, pidevalt väheneb internetipunkti kasutus, samas on suur puudus kaugtöö tegemist võimaldavast individuaaltööruumist. Hetkel puudub individuaal- ja rühmakoolitustele ning digiabi teenuse sisule süstemne lähenemine. Kvaliteetse teenuse pakkumiseks vajatakse heade digioskustega töötajaid. Probleemi lahendusi on kaks: praeguste töötajate aktiivne täiendõpe või uute töötajate palkamine. Lisaks on plaan ümber kujundada individuaalkoolituste sh digiabi pakkumise kontseptsioon ning koolidele pakutavate rühmakoolituste ülesehitus, et see vastaks enam koolide huvidele.

Jätkuvad keelekohvikud ja kohanemisteenuse pakkumine Ukraina sõjapõgenikele, lisarahastust loodetakse selleks saada läbi Rakvere Linnavalitsuse.

2023. aasta jooksul on eesmärk valmis saada pikalt planeeritud värkstuba, kus kõik soovijad saaksid kasutada erinevaid tehnikaseadmeid (3D-printer, laminaator, kilelõikur, märgipress jne). Värkstoas saaks läbi viia ka erinevaid koolitusi ja töötubasid.

Suue tõenäosusega jõutakse 2023. aastal ka kogu hoone sisevalgustuse uuendamiseni.

Näitused ja väljapanekud koostatakse vastavalt välja kuulutatud teema-aastatele (liikumisaasta, sauna-aasta), kampaaniatele ja tähtpäevadele, raamatukogus toimuvatele sündmustele. Lasteosakonnas jätkuvad „Lugemisisu“ tunnid ja noorte 12+ vestlusklubi. Aasta jooksul on eesmärk üle vaadata nii osakonna teavikufondi sisu kui paigutus, et osakonna lugejate jaoks sobivad kogud oleks ka lihtsasti leitavad.

Raamatukogu on Rakvere linnas tuntud kultuurisündmuste korraldaja ja hea koostööpartner ning eesmärk on seda taset hoida: aasta jooksul püütakse võimalikult palju lüüa kaasa ka ülelinnalistel sündmustel (linnapäevad, kultuurifestival) ning pakkuda ka raamatukogu küllastajatele laia valikut erinevaid näitusi ning sündmusi.

Koostaja:

Kaili Õunapuu-Seidelberg

direktor

/allkirjastatud digitaalselt/

LISA 1. Laste ja noorteüritused

Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Jututare kodustele väikelastele (toimus 14 etendust)	301
Kuuviktoriinid (12 korda)	233
Nukitsa konkurss	81
Raamatukoguaasta lahtilugemine (Urmas Lennuk)	18
Sõbrapäeva kaardivabrik ja sõbrapostkontor	15
"Raamatukogu aardejaht I tuur"	35
Emakeelemängud Posti Muumidega	12
Tibu töötuba (Lihavõttemeisterdused)	24
Lugemisühingu koolitus lapsevanematele "Pildiraamatu maagia" Koolitaja Liina Velner	8
Koolivaheaja sevimised: Tulnukad tulevad! Meisterdame UFOsid	27
Projekt "Noortekirjanik igasse maakonda" kohtumine ulmekirjanik Katrín Topkiniga.	35
Põhikoolide maakondliku kirjandivõistluse lõpetamine.	39
Projekti "Nukitsa pilditegu" lõpetamine. Kohtumine Kairi Loogiga.	45
RG 2.b klassi ühetäheraamatute esitus ja näituse koostamine.	18
Suur pannkoogitegu	85
Suvised sevimised lasteosakonnas: Jäätisepulk - väärt ehituskraam!	34
Munakarbibantaasiad.	23
Meemikonkurss 4.-12. klassile "Kogu Eesti loeb!!/?"	24
Kunstitegu "Maagiliste seente maania"	38
Liiklusnädal	27
Üleriigilise ettelugemisvõistluse "Ühes väikeses Perviku raamatus" maakonnavor	20
Ettelugemise päev Rohuaia lpk Päikesejänkudega + lugemisõhtupoolik	12
Laste tegelusrada "Raamatukogu põrutab nüüd 110-ga" (RK juubeli puhul)	52
12+ noorte vestlusklubi: Sukeldudes Netflixis.	3
Närvikõdi koobas	35
Põhjamaade kirjandusnädal: Hommikuhämaruses lugemine. "Põhjala loodus"	16
Meisterdame jõulukalendrid	26
Raamatukogude aasta lõpuüritus – Liigume liikumisaastasse!	21
Päkapiku töötuba	26